

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

Gemeente Heemstede
t.a.v. [REDACTED]
'Uitvraag nieuwe Belvédère'
Postbus 352
2100 AJ Heemstede

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Contactpersoon

Zaaknummer

Olnummer

Bijlagen
0

Datum 9 juni 2020
Betreft Pre Advies RCE Belvédère Groenendaal

Gegevens rijksmonument(en)

Naam: Groenendaal / Bosbeek
Adres: Bij Glipper Dreef 209, Bij
Postcode/plaats: 2104 WG Heemstede
Gemeente/provincie: Heemstede / Noord Holland
Monumentnummer: 522909

Geachte [REDACTED]

Advies

Aan mij is gevraagd een pre-advies te formuleren over de bouw van een Belvédère in Wandelbos Groenendaal te Heemstede.

Mijn pre-advies is positief onder de volgende voorwaarde:

- archeologische resten mogen niet beschadigd worden als gevolg van de bouw van de nieuwe Belvédère.

Hieronder licht ik toe hoe ik tot dit advies ben gekomen. Bij de beoordeling heb ik de stukken betrokken zoals deze zijn ingediend bij de aanvraag.

Aanleiding

In Wandelbos Groenendaal is gemeente Heemstede voornemens om een nieuwe Belvédère te bouwen op de plek waar tussen 1839 en 1965 reeds een Belvédère stond. Het betreft een eigentijds ontwerp. De aanleiding hiertoe is een particulier initiatief waarbij een bedrag van € 500.000,- is geschonken aan de gemeente Heemstede ten behoeve van de (her)bouw van een nieuwe Belvédère in de voormalige buitenplaats Groenendaal. Vervolgens is een uitvraag gedaan om ontwerpen in te zenden waarna achtereenvolgens een selectieprocedure en publieke stemmingsronde heeft plaatsgevonden. Aan het ontwerp van het nieuwe belvédère zijn verschillende eisen gesteld. De Belvédère wordt gebouwd in de noordoost hoek van het wandelbos Groenendaal op een heuveltje waar de vroegere, door architect Hitchcock gebouwde, Belvédère heeft gestaan. Van het winnende ontwerp ligt het voorlopig ontwerp nu voor ter pre-advisering.

Het plan

Voorliggend plan betreft 'de Wandeling' van KPG Architecten. *'De oorspronkelijke vorm van de Belvédère terugbrengen in een eigentijds materiaal, als een herinnering, ruïne van het oude gebouw'* vormde het uitgangspunt voor het ontwerp. In het ontwerp wordt het talud van de bestaande heuvel aangepast en zowel een helling als een trap gerealiseerd. Deze tuinaanleg is onderdeel van het ontwerp. Het ontwerp refereert aan de oorspronkelijke belvédère in vorm en volume. De uitvoering bestaat hoofdzakelijk uit stenen metselwerk en een cortens stalen constructie. De bedoeling is dat dit staal in de loop der jaren met klimplanten begroeid raakt als referentie aan de romantische ruïne of als één van de oude folies zoals die in Groenendaal te vinden waren. Op twee plaatsen vanaf de Belvédère zijn er uitzichtpunten, over de Lindekom en over de Lelievijver naar de Vrijheidsdreef en Heemstede. Op verzoek van de initiatiefnemer is nog gezocht naar mogelijke aanpassingen van het oorspronkelijk ontwerp op gebied van kleurstelling, opmeteling en afdekking van het uitzichtpunt.

Motivering

Bovengenoemd plan betreft een toevoeging van nieuwbouw in de van rijkswege beschermde historische park- en tuinaanleg Groenendaal. Wandelbos Groenendaal heeft noch een grote formele noch een grote landschappelijke aanleg gekend. De karakteristiek van Groenendaal bestaat uit zowel kleinschalige als zeer monumentaal aangelegde elementen in een schijnbaar natuurlijk bosgebied met een lichte tot flinke accidentatie als gevolg van het binnenduingebied. In 1740 werd het huis Groenendaal gebouwd waarna is begonnen met de verfraaiing van het park. Van deze eerste aanleg resteert onder andere de grote zichtheuvel met bijbehorende zichtlijnen, waarop tussen 1834 en 1839 in opdracht van Adrian Elias Hope de Belvédère werd gebouwd. De Belvédère, bestaande uit een stenen uitzichttoren met omlopende achthoekige veranda, was een romantisch bouwwerk die werd opgericht om te genieten van de prachtige uitzichten. De Belvédère werd in 1965 gesloopt, onder andere als gevolg van de slechte staat waarin het verkeerde.

Het opnieuw bouwen van een Belvédère betekent zowel het herstellen van een verloren gegane situatie als het toevoegen van een nieuw bouwwerk. Voorliggend plan betreft echter geen letterlijke reconstructie en evenmin een wezensvreemde toevoeging. Er is sprake van een eigentijds ontwerp welke refereert aan de oorspronkelijke Belvédère. Door een nieuw Belvédère te bouwen wordt aan het bos een bouwwerk toegevoegd wat bezoekers zal aantrekken en de beleving van de groene omgeving op een nieuwe manier mogelijk zal maken. Omdat de nieuwe Belvédère in zowel locatie, functie als hoogte overeenkomt met de oorspronkelijke Belvédère en de vormgeving duidelijk eigentijds is, is er sprake van inspiratie door en voortbouwen op de geschiedenis van Groenendaal. Het ontwerp sluit goed aan op de historische situatie en blijft een ondergeschikt element binnen het beschermde rijksmonument. Indien een kwalitatieve landschappelijke inpassing wordt gerealiseerd kan er een extra kwaliteit aan het wandelbos worden toegevoegd. Er bestaan dan ook geen principiële bezwaren vanuit monumentenzorg voor het opnieuw bouwen van een Belvédère.

Een aandachtspunt is de mate waarop de Belvédère functioneert als verblijfplaats binnen een groenomgeving, welke dient ter ontspanning en rust. Dit kan de beleving in deze hoek van het parkbos sterk beïnvloeden in zowel positieve zin (nieuwe perspectieven, herkenningspunt, en 'follie' in het groen) als negatieve zin (verstoring van de rust, afval ect). Deze zaken liggen wellicht buiten de scope van

de monumentenzorg, maar zijn van belang voor een goede totaalpassing. In het definitieve plan moet dan ook duidelijk worden hoe de mogelijke negatieve effecten van de nieuwbouw zo veel mogelijk worden beperkt.

Ik adviseer daarbij om de directe omgeving van het gebouw nadrukkelijk mee te nemen in het uiteindelijke ontwerp. Hier ligt een kans op kwaliteitsverbetering van de gehele plek. Details op gebied van materiaalkeuze verankering in de grond dienen onderdeel te zijn van het definitieve plan. Verder adviseer tevens ik om de zichtlijnen duidelijk herkenbaar te maken voor het publiek.

Met betrekking tot de archeologie geldt de voorwaarde dat archeologische resten niet beschadigd mogen worden. Dat kan bijvoorbeeld door de aanwezige funderingsresten in te passen/te hergebruiken ten behoeve van de aanleg van de nieuwe Belvédère. Een andere mogelijkheid is om de nieuwe Belvédère dusdanig te funderen dat geen verstoring van de bodem dieper dan 0,8 m plaatsvindt.

Ik blijf graag op de hoogte van de verdere planontwikkeling en zie een definitief plan tegemoet.

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit pre-advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,

[Redacted name]

adviseur architectuurhistorie